

ÖZEL BELGEDE SAHTECİLİK SUÇU (TCK m. 207)

Handan YOKUŞ SEVÜK*

ÖZ

Özel belgede sahtecilik suçu, Türk Ceza Kanunu'nda kamu güvenine karşı suçlar başlığı altında düzenlenmiştir. Türk Ceza Kanunu'nun 207. maddesinin birinci fıkrasında, bir özel belgeyi sahte olarak düzenleyen ve kullanan kişi ile gerçek bir özel belgeyi başkalarını aldatacak şekilde değiştiren ve kullanan kişi cezalandırılmaktadır. Maddenin ikinci fıkrasında ise, sahte özel belgeyi bu özelliğini bilerek kullanan kişinin cezalandırılacağı öngörülmüştür. Özel belgede sahteciliğin aldatıcılık niteliği, suçun temel unsuru olup, özel bir incelemeye tabi tutulmadıkça gerçek olmadığı belirlenemeyen belge, sahte belge olarak kabul edilir.

Bu makalede özel belgede sahtecilik suçu, Yargıtay kararları dikkate alınarak incelenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Özel belge, aldatıcılık, sahtecilik, düzenlemek, değiştirme, kullanma.

* Prof. Dr., Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ceza Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku Anabilim Dalı Öğretim Üyesi, E-Mail: hyokus@gmail.com, ORCID ID: 0000-0003-0517-9540.
Makalenin Gönderim Tarihi : 23.10.2019.
Makalenin Kabul Tarihi : 08.12.2019.

COUNTERFEITING PRIVATE DOCUMENTS (TCC art. 207)

ABSTRACT

The crime of counterfeiting private documents is regulated under the title of offences against public confidence of the Turkish Criminal Code. In the first paragraph of article 207 of Turkish Criminal Code, any person who issues, and uses a counterfeit private document, or who uses and alters a genuine private document in order to deceive others is punished. According to second paragraph of the article, any person who knowingly uses a counterfeit private document shall be sentenced any person who uses a counterfeit personal certificate being aware of this fact shall be sentenced. The characteristic of deceptiveness in the private document is the basic element of the crime and the document that can not be determined the original unless it is subjected to come up for review is considered as a forged document.

In this article, the crime of counterfeiting private documents is examined taking into consideration the decisions of the Supreme Court.

Keywords: Private documents, deceptiveness, counterfeiting, to forge a document, change, use.

I. GİRİŞ

Özel belgede sahtecilik suçu, belgelerin gerçekliğine dair toplumda var olan güveni sarstığı kabul edilerek, TCK'nın ikinci kitabının “*Topluma Karşı Suçlar*” başlıklı üçüncü kısmının, “*Kamu Güvenine Karşı Suçlar*” başlıklı dördüncü bölümünde düzenlenmiştir.

Özel belgede sahtecilik suçunun düzenlendiği TCK m. 207'e göre; “(1) Bir özel belgeyi sahte olarak düzenleyen veya gerçek bir özel belgeyi başkalarını aldatacak şekilde değiştiren ve kullanan kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. (2) Bir sahte özel belgeyi bu özelliğini bilerek kullanan kişi de yukarıdaki fıkra hükmüne göre cezalandırılır.”.

Türk Ceza Kanunu'nun 207. maddesinin birinci fıkrasında bir özel belgeyi düzenleyip kullanma ile gerçek bir özel belgeyi başkalarını aldatacak şekilde değiştirip kullanma suç olarak düzenlenmiştir.

Maddenin ikinci fıkrasında ise sahte özel belgeyi bu özelliğini bilerek kullanma fiili yaptırma bağlanmıştır.

Özel belgede sahtecilik suçunun bir hukuki ilişkiye dayanan alacağın ispatı veya gerçek bir durumun belgelenmesi amacıyla işlenmesi, suçun daha az ceza verilmesini gerektiren nitelikli halini oluşturmaktadır (TCK m. 211).

II. KORUNAN HUKUKSAL DEĞER

Özel belgede sahtecilik suçunda korunan hukuksal değer, kamu güvenidir. Hukuk düzeninin herhangi bir hukuki olayı kanıtlama gücü tanıdığı, doğruluk ve gerçekliğine herkesçe güvenilmesini öngördüğü belgelerin, sahtecilikten korunmasında toplumsal bir hak ve yarar söz konusudur¹. Bu nedenle kamu güveni, korunması gereken bir hukuksal değer olarak kabul edilir².

Özel belgeler, daha çok bireyler arasındaki ilişkilerle ilgili olup, etkileri sınırlı olmakla birlikte, kanıt gücü ve hukuki sonuç doğurmaları nedeniyle hukuki işlemlerde güven duyulması gereken ve bu nedenle korunmaya değer belgelerdir³. Özel belgelerin kanıt gücü, belgenin içindeki bilginin doğru olduğunu kesin olarak göstermesinden değil, o belgenin gerçek ve orijinal olduğuna ilişkindir⁴. Toplumda yaşayan bireylerin aralarındaki yazılı belgelere dayalı ilişkilere duydukları güven⁵ dikkate alındığında, özel belgenin sahtecilikten korunmasında toplumsal yarar söz konusudur. Özel belgenin gerçeğe aykırı olarak düzenlenmesi, gerçek bir belgeye eklemeler yapılması, tamamen veya kısmen değiştirilmesi ve kullanılması ile özel belgenin sahte olduğunu bilerek

¹ Erman, 9; Bayraktar, 613; Gökçen, 95; Soyaslan, 479, 498.

² Erman / Özek, 223-224; Bayraktar, 601; Soyaslan, 478; Tezcan / Erdem / Önok, 932; Gökçen; 97; Özbek / Doğan / Bacaksız / Tepe, 844; Koca / Üzülmöz, 714; Öğretide, korunan hukuksal değerler arasında belgenin doğruluğuna veya gerçekliğine bağlı kişisel yararların da olduğu görüşü için bkz. Toroslu, 220; Erem / Toroslu, 247.

³ Gökcan, Özel Belgede Sahtecilik Suçu, 209; Yaşar / Gökcan / Artuç, 6332-6333.

⁴ Erman / Özek, 524.

⁵ Özbek / Doğan / Bacaksız / Tepe, 864.

kullanma eylemleri, kamu güvenini sarstığı için TCK m. 207’de suç olarak düzenlenmektedir.

III. SUÇUN MADDİ UNSURLARI

A. Fail ve Mağdur

Özel belgede sahtecilik suçu, özgü suç niteliği taşımayıp, herkes tarafından işlenebilen bir suçtur. Kamu görevlisi de belgede sahteciliği, göreviyle bağlantılı olarak gerçekleştirmedeğinde, bu suçun faili olabilir.

Suçun mağduru, toplumu oluşturan herkeştir. Bir başka ifadeyle suçun mağduru toplumu oluşturan bireylerin tamamıdır. Özel belgede sahteciliğin maddi unsuru olan fiilin, belirli bir kişinin zararına olarak işlenmesi halinde bu kişi mağdur değil, suçtan zarar gören kişidir. Nitekim YCGK, belgede sahtecilik suçlarında mağdurun kamu olduğunu, eylemin belirli bir kişinin zararına olarak işlenmesi halinde bu kişinin mağdur değil, suçtan zarar gören olduğunu, kanımca haklı gerekçeyle kabul etmektedir. YCGK’a göre; “5237 sayılı TCK’nın belgede sahtecilik suçlarının düzenlendiği madde metinlerinde suçun mağdurunun kim olduğuna ilişkin bir düzenlemeye yer verilmemesi, belgede sahtecilik suçlarının hukuki konusunun kamunun güveni olması ve bu suçların kamu güvenine karşı suçlar bölümünde düzenlenmiş bulunması hususları birlikte değerlendirildiğinde, bu suçların mağdurunun toplumu oluşturan bireylerin tamamının, diğer bir ifadeyle kamunun olduğunun, eylemin belirli bir kişinin zararına olarak işlenmesi hâlinde bu kişinin mağdur değil, suçtan zarar gören olacağına kabulü gerekmektedir. Aksinin kabulü hâlinde, birden fazla kişiye karşı işlenmiş olan sahtecilik suçlarında hükmolunacak sonuç ceza miktarları göz önünde bulundurulduğunda, 5237 sayılı TCK’nın “Adalet ve kanun önünde eşitlik ilkesi” başlıklı 3. maddesinin gerekçesinde, “Suç işlenmesiyle bozulan toplum düzeninde adaletin sağlanması için suç işleyen kimseye uygulanacak ceza hukuku yaptırımlarının haklı ve ölçülü olması gerekir. Çünkü ancak haklı ve suçun ağırlığıyla orantılı bir yaptırım ile suç işleyen kişinin bu fiilinden pişmanlık duyması sağlanabilir ve yeniden topluma kazandırılması söz konusu olabilir”

şeklinde açıklanmış olan ölçülülük ilkesine aykırı davranılmış olunacaktır.”⁶.

B. Suçun Konusu

Suçun konusunu, özel belgeler oluşturmaktadır. TCK’da belge ve resmi/özel belge kavramı tanımlanmamıştır. Bir belgenin, belgede sahtecilik suçunun konusunu oluşturabilmesi için, düzenleyen kişinin belli olduğu, hukuki değer taşıyan bir içeriğe sahip, yazılı bir belge olması gerekir. TCK’da belgede sahtecilik suçları, resmi belge ve özel belge ayırımına dayanılarak düzenlenmiştir. Bu bağlamda, özel belge, resmi belge niteliği taşımayan ve resmi belge hükmündeki belgeler kapsamında olmayan (TCK m. 210/1), düzenleyen kişinin belli olduğu, hukuki değer taşıyan bir içeriğe sahip yazılı belgelerdir.

Sadece kamu görevlisi sıfatı taşımayan kişilerin düzenlemiş oldukları yazılı belgeler özel belge olmayıp, kamu görevlilerinin göreviyle bağlantılı olmaksızın düzenledikleri belgeler de özel belge niteliğindedir⁷. Kamu görevlisi olmayan sağlık mesleği mensubunun düzenlediği belgeler, özel belge niteliğinde olup, bu kişiler tarafından düzenlenen sahte belgeler, özel belgede sahtecilik suçunun -sahte özel belge olduğunu bilerek kullanma (TCK m. 207/2)- konusunu oluşturabilir. Kamu görevlisi olmayan sağlık mesleği mensubunun, görevi ile bağlantılı olarak sahte belge düzenlemesi, TCK m. 210/2’de ayrı bir suç olarak öngörülmüş olup⁸, bu suçun oluşması için kullanma hareketi aranmamıştır⁹.

⁶ YCGK, 17.01.2019, E. 2016/319, K. 2019/22.

⁷ Soyaslan, 492; Doğan, 62; Tezcan / Erdem / Önok, 942.

⁸ TCK m. 210/2’e göre;”Gerçeğe aykırı belge düzenleyen tabip, diş tabibi, eczacı, ebe, hemşire veya diğer sağlık mesleği mensubu, üç aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Düzenlenen belgenin kişiye haksız bir menfaat sağlaması ya da kamunun veya kişilerin zararına bir sonuç doğurucu nitelik taşıması halinde, resmi belgede sahtecilik hükümlerine göre cezaya hükmolunur.”. Bu suç hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Hakeri, 922-930; Erbaş, 331-352.

⁹ “Özel Sağlık Hastanesinde doktor olarak görev yapan sanığın iddianamedeki anlatıma göre sahte hasta tanıtım kartı ve “ ayaktan muayene formu” düzenlendiği iddia edilmekle, sanığın 5237 Sayılı TCK’nın 210/2. maddesi yollamasıyla TCK’nın 204/1. maddesine göre

Suçun konusunu oluşturacak özel belge, herhangi bir dilde, elle veya bilgisayar gibi araçlarla oluşturulabilir. Önemli olan belgenin anlaşılabilir ve hukuki değer taşıyan bir içeriğinin olması, bir iradeyi veya olayı yazılı olarak aktarmasıdır¹⁰. Belgenin yazılı olmasından kastedilen, irade beyanı veya açıklamasının, bunu tespiti elverişli araç ve harflerle ifade olunmasıdır¹¹. Bu bakımdan sözlü açıklamalar, ses kayıtları, görsel materyaller belge olarak kabul edilmez.

Bir yazının belge niteliğini kazanabilmesi için, belgeyi düzenleyen kişinin belli veya en azından belirlenebilir olması gerekir. Bu nedenle, gerçek veya hayali belli bir kişiye izafe edilemeyen yazılar ile anonim nitelikteki yazılar belge niteliği taşımaz¹². Belgeyi düzenleyen kişi, genellikle belgenin altındaki imzadan¹³ anlaşılma ile birlikte, el yazısı gibi imza dışındaki hususlardan da düzenleyen kişinin belirlenmesi mümkündür¹⁴. Belgeyi düzenleyen belirlenebilir olması için, bu kişinin ad ve soyadının belgeye eksiksiz bir şekilde yazılması ve belgenin bu kişi tarafından imzalanmış olması şart değildir. Ancak imza, belgenin zorunlu şekil şartı ise - örneğin polişe gibi kambiyo senetleri açısından, belge

resmi belgede sahtecilik suçundan cezalandırılması gerektiği gözetilmeden suç vasfında yanığı ile özel belgede sahtecilik suçundan cezalandırılması”, Y11.CD, 13.11.2018, E. 2017/13383, K. 2018/9025.

¹⁰ Erman, 307; Soyaslan, 485; Tezcan / Erdem / Önok; 934.

¹¹ Gökçen, 49.

¹² TCK m. 204’ün gerekçesi.

¹³ 5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu’nun güvenli elektronik imzanın hukukî sonucu ve uygulama alanını düzenleyen madde 5’e göre; “Güvenli elektronik imza, elle atılan imza ile aynı hukukî sonucu doğurur. Kanunların resmî şekle veya özel bir merasime tabi tuttuğu hukukî işlemler ile banka teminat mektupları dışındaki teminat sözleşmeleri, güvenli elektronik imza ile gerçekleştirilemez, bazı durumlarda elektronik imza el yazılı imzaya eş sayılmaktadır.”; 5070 sayılı Kanunda imza oluşturma verilerinin izinsiz kullanımı (m. 16) ve elektronik sertifikalarda sahtekârlık (m. 17) suç olarak düzenlenmiştir. 5070 sayılı Kanun m. 17’e göre; “Tamamen veya kısmen sahte elektronik sertifika oluşturanlar veya geçerli olarak oluşturulan elektronik sertifikaları taklit veya tahrif edenler ile bu elektronik sertifikaları bilerek kullananlar, iki yıldan beş yıla kadar hapis ve yüz gündün az olmamak üzere adli para cezasıyla cezalandırılır. Yukarıdaki fıkrada belirtilen suçlar elektronik sertifika hizmet sağlayıcısı çalışanları tarafından işlenirse bu cezalar yarısına kadar artırılır.”

¹⁴ Doğan, 56; Soyaslan; 486.

üzerinde kişinin kendi el yazısı ile imzasının atılmış olması - imzanın varlığı halinde belgeden söz edilebilir¹⁵.

Özel belgenin sahteciliğe konu olabilmesi için, hukuki değer taşıyan bir içeriğe sahip olması, bir başka deyişle hukuki bir sonuç doğurmaya elverişli olması gerekir. Belgenin hukuki sonuç doğurmaya elverişli olması, objektif olarak bir hakkın doğumuna, değişmesine veya sona ermesine yol açması halinde söz konusu olur¹⁶. Özel belgenin kendiliğinden hukuki bir sonuç doğurma niteliği yok ise, hukuki bir işleme esas alınması veya bir hak doğurması için başka bir belgenin varlığı ya da doğruluğunun araştırılması gerekiyorsa, özel belge unsurunun yokluğu nedeniyle suçun oluşmayacağı kabul edilmelidir¹⁷.

Özel bir belgenin aslı gibi olduğunu gösteren onaylanmış örnekleri, belgenin aslı yerine geçiyorsa, hukuki sonuç doğurmaya elverişli olması nedeniyle belge niteliğindeki, bir belgenin fotokopisi¹⁸, onaylanmamış örneği¹⁹ hukuki sonuç doğurmaya elverişli olmadığı için belge niteliğine haiz olmayıp, sahtecilik suçuna konu olmaz²⁰.

Yargıtay kararlarında, dilekçeler²¹, sözleşmeler²², satış temsilcisinin düzenlediği kayıt formu²³, müstahsil makbuzu²⁴, ödeme

¹⁵ Bkz. TCK m. 204'ün gerekçesi; Tezcan / Erdem / Önok; 934.

¹⁶ Doğan,56; Özbek / Doğan / Bacaksız / Tepe, 834; Tezcan / Erdem / Önok; 936.

¹⁷ Yaşar / Gökcan / Artuç, 6334.

¹⁸ “Fotokopi, bir makine yardımı ile orijinal bir belgenin bire bir taklidinin oluşturulmasıdır. Fotokopi belgenin, orijinal bir belge gibi kanıtlanma gücünün olmadığı kabul edilmektedir. Fotokopi üzerinde sahtecilik fiilinin işlenmesi hem kolaydır hem de baskı izi, el hareketleri, yazım şekli, el kaldırma hareketleri vb. yönlerden inceleme yapılmasına imkan veren tanı unsurlarının tespiti çoğu kez mümkün değildir.”, YCGK, 23.5.2017, E. 2017/11-22, K. 2017/287.

¹⁹ Y15.CD, 22.10.2018, E. 2018/4192, K. 2018/6942.

²⁰ Aynı yönde bkz. Yaşar / Gökcan / Artuç, 6336-6337.

²¹ Y11.CD, 1.2.2018, E. 2017/4748, K. 2018/780.

²² Y11.CD, 28.9.2017, E. 2016/11167, K. 2017/6066.

²³ Y15.CD, 2.4.2019, E. 2017/17626, K. 2019/3302.

²⁴ Y15.CD, 1.4.2019, E. 2017/31563, K. 2019/3149; müstahsil makbuzu, defter tutan çiftçilerin veya toptancıların, defter tutmayan çiftçilerden satın aldıkları ürünler karşılığında düzenledikleri ticari belgedir.

belgesi ve fazla mesai belgesi²⁵, banka dekontu²⁶, fatura ve ödeme makbuzları²⁷ gibi belgeler suçun konusunu oluşturan özel belge olarak kabul edilmiştir²⁸. Bir hakkı ispata yarayan ve yazılı delil başlangıcı sayılan yazılar veya belirli bir olayı kanıtlayan özel mektuplar, özel ilaç reçeteleri, sahte ilaç kupürleri, suç ihbar yazısı, sigorta poliçesi, banka teminat mektubu, beyanname gibi belgeler de özel belge sayılmaktadır²⁹.

Fatura ve defterler, özel kişiler tarafından düzenlendiğinde, özel belgede sahtecilik suçuna değil, VUK m. 359'da düzenlenen kaçakçılık suçuna konu olur³⁰.

Aslında özel belge niteliğinde olan, ancak TCK m. 210/1 gereğince resmi belge hükmünde olduğu kabul edilen kambiyo senetleri, zorunlu yasal unsurları içermediğinde, özel belge olarak kabul edilir³¹. Bu

²⁵ Y15.CD, 25.3.2019, E. 2018/5204, K. 2019/2741.

²⁶ Y15.CD, 28.2.2019, E. 2017/9074, K. 2019/1539.

²⁷ Y15.CD, 30.3.2017, E. 2014/18189, K. 2017/8449.

²⁸ Ayrıca diğer özel belge örnekleri için bkz. Gökcan, Özel Belgede Sahtecilik Suçu, 220-221; Yaşar / Gökcan / Artuç, 6335.

²⁹ Gökcan, Özel Belgede Sahtecilik Suçu, 221.

³⁰ Doğan, 62; Özbek / Doğan / Bacaksız / Tepe, 841.

³¹ “Sahte olarak düzenlediği ve üzerinde tahrifatlar yaptığının iddia edildiği fatura ve ödeme makbuzlarının tamamının getirilmesi, sonrasında imza ve yazı örnekleri ile sahteliği iddia edilen belgeler üzerindeki imza ve yazıların sanığa ait olup olmadığının tespiti amacıyla evrakların bilirkişiye gönderilerek rapor tanzimi, yine ...Ticaret adına düzenlenmiş 30/04/2007 ödeme tarihli ve 22.000 TL bedelli bono ile ilgili olarak katılan firma adına bono borçlusu gözüken firma arasında alışveriş olup olmadığı ve katılan firmaya borcunun bulunup bulunmadığı ve bono aslının dosyaya getirilerek, yapılan sahtecilikte aldatma yeteneğinin bulunup bulunmadığının takdir ve tayininin hakime ait olduğu da dikkate alınarak, söz konusu bononun mahkeme tarafından incelenip özelliklerinin zapta geçirilmesi, bu şekilde, sahtecilikte aldatma kabiliyeti bulunup bulunmadığının tespiti, senet metninde bulunması gerekli zorunlu unsurlardan olan “tanzim tarihinin” yer almaması halinde senedin özel belge niteliğinde olacağı, dosyada mevcut suça konu senet fotokopisi üzerinde yapılan incelemede, düzenleme tarihinin bulunmadığının da göz önüne alınarak aldatma kabiliyetinin varlığı halinde TCK'nın 207. maddesi uyarınca özel belgede sahtecilik suçunun oluşacağı”, Y15.CD, 30.3.2017, E. 2014/18189, K. 2017/8449.

bakımdan örneğin, düzenleme tarihi bulunmayan bir bonoda yapılan sahtecilik, özel belgede sahtecilik suçunun konusunu oluşturur.

C. Fii

1. Genel Olarak

Özel belgede sahtecilik suçu, seçimlik hareketli bir suçtur. TCK m. 207/1’de seçimlik hareketler, “*özel belgeyi sahte olarak düzenlemek*” veya “*gerçek bir özel belgeyi başkalarını aldatacak şekilde değiştirmek*” şeklinde belirtildikten sonra “*ve kullanmak*” denildiği için, birden fazla hareketli suç olarak düzenlenmiştir. Özel belgeyi sahte olarak düzenleme veya gerçek bir özel belgeyi değiştirme şeklindeki seçimlik hareketler bakımından ortak zorunlu unsur, belgenin kullanılmasıdır³². Belgenin kullanılması, bir hukuki ilişki veya hukuki işlemin tesisinde sahte belgeden yararlanma olup, TCK 207. madde anlamında kullanma, belge sahte olmasaydı, hangi amaca hizmet edecek ise, o amacın elde edilmesine yönelik bir faaliyette bulunulmasıdır³³.

Özel belgede sahtecilik suçunun oluştuğundan söz edebilmek için, düzenlenen sahte belgenin kullanılması veya değiştirilen gerçek özel belgenin kullanılması gerekir. Oysa resmi belgede sahtecilik suçunda (TCK m. 204), “resmi bir belgeyi sahte olarak düzenlemek” ve “gerçek bir resmi belgeyi başkalarını aldatacak şekilde değiştirmek”, suçu oluşturan seçimlik hareketler olarak öngörülmüş olup, suçun oluşması için failin ayrıca sahteciliğe konu olan bu resmi belgeyi kullanması aranmamıştır³⁴. Sahte resmi belgeyi kullanma, resmi belgede sahtecilik suçunu oluşturan seçimlik hareketlerden biri olarak düzenlenmiştir (TCK m. 204/1-2).

Bir sahte özel belgeyi bu özelliğini bilerek kullanmak fiili, TCK m. 207/2’de ayrıca yaptırıma bağlanmıştır. Burada başkaları tarafından

³² Gökcan, Özel Belgede Sahtecilik Suçu, 221.

³³ Tezcan / Erdem / Önok, 954.

³⁴ Resmi belgede sahtecilik suçunda, öğretide fikir/içerik sahteciliği olarak adlandırılan “gerçeğe aykırı belge düzenlemek” hareketine (TCK m. 204/2) özel belgede sahtecilik suçunda yer verilmemiştir.

sahte olarak düzenlenmiş olan bir özel belgenin kullanılması, suç olarak tanımlanmıştır.

2. Özel Belgede Sahteciliğin Aldatıcılık Niteliği

Belgede sahteciliğin söz konusu olabilmesi için, suç tipinde belirtilen hareketlerin aldatıcı niteliğe/aldatma gücüne sahip olması gerekir³⁵. Özel belgenin sahte olarak düzenlenmesi ya da gerçek bir özel belgenin değiştirilmesi hareketlerinin sahtecilik suçunu oluşturabilmesi için, düzenlenen ya da değiştirilen belgenin gerçek bir belge olduğu konusunda kişiyi yanıltıcı nitelikte olması gerekir. Özel belgede sahtecilik suçunun düzenlendiği TCK'nın 207/1. maddesinde sayılan seçimlik hareketlerden, sadece gerçek bir özel belgeyi değiştirmek bakımından "*başkalarını aldatacak şekilde*" denilmek suretiyle, belgede yapılan sahteciliğin aldatıcı olma niteliğinden söz edilmiştir. Ancak aldatıcılık sahteciliğin özünde olup³⁶, sahteciliğin aldatmaya uygun ve elverişli olması suçun oluşması bakımından zorunludur. Bu bakımdan özel belgede sahteciliğin aldatıcılık niteliği, suçun temel unsuru olup, özel bir incelemeye tabi tutulmadıkça gerçek olmadığı anlaşılabilen belge, sahte belge olarak kabul edilmelidir³⁷.

Belgenin aldatıcı niteliğe sahip olmasından kastedilen, sahteciliğin ilk bakışta anlaşılacak şekilde olması, özel bir incelemeye tabi tutulmadıkça gerçek olmadığı anlaşılabilenidir.

³⁵ Avukatın dava açılmamış olmasına rağmen sahte tevzii formu ve duruşma zaptı düzenlemek suretiyle resmi belgede sahtecilik suçunu işlediği iddia ve kabul edilen olayda, "Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 14.10.2003 gün ve 232/250 sayılı kararında açıklandığı üzere, onaysız fotokopi niteliğinde olup suret belge özelliği taşımayan belgelerin hukuki sonuç doğurmaya elverişli olmadığı ve aldatıcılık niteliği bulunmadığı, somut olayda dava konusunu oluşturan belgelerin faks yoluyla gönderilen belgeden ibaret olup asıllarının veya onaylı bir suretlerinin ele geçirilemediği cihetle, yüklenen sahtecilik suçunun unsurları itibarıyla oluşmadığı gözetilmeden sanığın beraati yerine yazılı şekilde mahkumiyetine karar verilmesi", Y21.CD, 24.02.2016, E. 2015/6131, K. 2016/1633.

³⁶ Gökçen, 114; Özbek / Doğan / Bacaksız / Tepe, 848.

³⁷ Bkz.YCGK, 22.5.2018, E. 2016/38, K. 2018/241; YCGK, 23.5.2017, E. 2017/11-22, K. 2017/287.

Belgenin aldatıcılık niteliğinin varlığını veya yokluğunu mahkeme tespit edecektir³⁸.

Nitekim YCGK, 2018 tarihli bir kararında önceki içtihatlarına uygun olarak bu konudaki görüşünü belirtmiş ve suça konu olan belgenin aldatıcı niteliğinin hakim tarafından tespit edilmesi gerektiğine dikkat çekmiştir. YCGK'na göre; *“Ceza Genel Kurulunun 14.10.2003 gün ve 232-250 Sayılı kararında da, aldatma keyfiyetinin belgeden objektif olarak anlaşılması gerektiği, muhatabın hatasından, dikkatsizlik veya özensizliğinden kaynaklanan fiili işgalin, aldatma yeteneğinin varlığını göstermeyeceği belirtilmiştir. Bu noktada sahteciliğe konu olan belgenin aldatma yeteneği olup olmadığının tartışılması ve belirlenmesi öncelikle yargılamayı yürüten mahkemeye ait olup hâkim, olayın çıkış, oluş ve akışını, düzenlenen belgelerle yapılan işlemleri göz önüne alarak,*

³⁸ “Mustafa K.’in kendisine verilmeyen söz konusu krediyi temin etmek amacıyla, sanık Şükrü P.’in talebi üzerine sigortası bulunan Mehmet Emin B.’nin Tayfun Tuna O.’nun iş yerinde çalışıp 2.150TL maaş aldığı şeklinde içeriği itibarıyla sahte olarak düzenlenmiş belgeyle ING Bank Moda Şubesi’nden Mehmet Emin B. adına 15.000TL kredi alması şeklinde gerçekleşen somut olayda; sahtecilik suçlarında aldatıcılık özelliğinin tespitinin yargıca ait olduğu cihetle, suça konu maaşa ilişkin düzenlenmiş sahte belgenin duruşmada incelenip özellikleri denetime imkan verecek şekilde duruşma tutanağına yazılarak “aldatma kabiliyetinin bulunup bulunmadığı”nın ve sunulan belgede gösterilen işyerinde sanığın çalışıp çalışmadığının, işin gereği olarak katılan bankanın kredi tahsis birimlerinde görev yapan yetkili kişiler aracılığıyla ilgili yerlerden sorulup araştırılmak suretiyle “anlaşıp anlaşamayacağının”, bankanın denetim görevini yapmaması nedeniyle kendisine kredi verilmesini sağlamak şeklindeki sanık eyleminde “aldatma unsurunun” ne şekilde gerçekleştiğinin, kredi elde eden sanıkların banka görevlilerine karşı fiilinin ortaya çıkmamasını sağlamaya yönelik, sergileniş açısından katılan bankanın inceleme olanağını ortadan kaldıracak, belli oranda ağır, yoğun ve ustaca gerçekleştirip hataya düşürmeye yönelik “hileli davranışlarının” neler olduğunun ve sahteciliğe konu belgelerin basit bir araştırma ile anlaşılacak şekilde aldatma özelliğine sahip olup olmadığının dosya kapsamına uygun, mantıksal ve hukuksal bağı kurularak karar yerinde denetime imkan verecek şekilde irdelenip tartışılarak sonucuna göre karar verilmesi zorunluluğuna uyulmadan yeterli gerekçeden yoksun şekilde yazılı şekilde hüküm kurulması suretiyle Anayasa’nın 141, 5271 sayılı CMK’nın 34/1. ve 230. maddelerine aykırı davranılması”, İstanbul BAM, 21.CD, 8.2.2017, E. 2017/277, K. 2017/355.

sahteciliğin kolaylıkla anlaşılıp anlaşılamayacağını bizzat saptamalı ve sonucuna göre belgelerde aldatma yeteneği olup olmadığını tespit etmelidir”³⁹.

Belgede sahteciliğin kuşkuya yer vermeyecek biçimde belirlenmesi bakımından, gerektiğinde bilirkişinin görüşüne başvurulmalı daha sonra failin hukuki durumu belirlenmelidir. Örneğin, belgedeki yazı, rakam ve imzaların fail tarafından yazılıp yazılmadığı özel ve teknik bir bilgiyi gerektirdiği için bilirkişi incelemesi yaptırılmalıdır. Aksi hal, eksik araştırma ve inceleme sayılır⁴⁰.

3. Sahte Bir Özel Belge Düzenleyerek Kullanma (TCK m. 207/1)

Özel belgede sahtecilik suçunun bu işleniş şekli bakımından, failin hem sahte bir belge düzenlemesi hem de düzenlediği bu sahte belgeden, bir hukuki ilişki veya hukuki işlemin oluşturulmasında yararlanması gerekir. Başka bir ifadeyle suçun oluşması için, sahte olarak bir özel belge düzenlenmesi ve düzenlenen bu sahte özel belgenin kullanılması gerekir. Kullanma hareketi, burada unsur olarak

³⁹ YCGK, 22.5.2018, E. 2016/21-38, K. 2018/241.

⁴⁰ “Suça konu banka dekontu ve bankalara verilen talimatların sahteliği konusunda herhangi bir inceleme yapılmamış olması karşısında, gerçeğin hiçbir kuşkuya yer vermeksizin tespiti bakımından, katılan şirket yetkilisinin ve sanığın karşılaştırmaya esas olabilecek imza ve el yazısı örneklerinin temin edilip, belge asıllarıyla birlikte gönderilmek suretiyle, uzman bilirkişi veya kurulundan alınacak raporla, suça konu belgelerin üzerindeki el yazılarının ve imzaların kime ait olduklarının ve söz konusu belgelerin ne şekilde sahte olduklarının kesin olarak belirlenmesi, suça konu banka dekontu ve bankalara verilen talimatlarda yapılan sahteciliğin iğfal kabiliyetini haiz olup olmadıklarının tespit edilmemiş olması ve sahtecilik suçlarında aldatma yeteneğinin bulunup bulunmadığının takdir ve tayininin hakime ait olduğu da dikkate alınarak, suçun unsurlarının oluşup oluşmadığının tespiti amacıyla, söz konusu belgelerin duruşmaya getirilerek mahkeme heyeti tarafından incelenip, özellikleri zapta geçirilerek, iğfal kabiliyeti bulunup bulunmadığının tespit edilmesi, gerekirse bu hususta bilirkişi incelemesi yaptırılması, sonucuna göre sanığın hukuki durumunun tayin ve takdiri gerekirken, eksik inceleme ve yetersiz gerekçe ile yazılı şekilde hükümler kurulması”, Y15.CD, 28.2.2019, E. 2017/9074, K. 2019/1539.

düzenlenmiş olup, suçun oluşması için öngörülen iki seçimlik hareket; özel belgeyi sahte olarak düzenleme ve kullanmadır.

Özel belgeyi sahte olarak düzenlenme, özel belge esasında mevcut olmadığı halde, mevcutmuş gibi sahte olarak üretmek, taklit etmek suretiyle mevcutmuş gibi oluşturmaktır⁴¹. Birden fazla kimsenin imzası ile düzenlenecek bir özel belgede, düzenleyenlerden birinin diğerinin imzasını taklit etmek suretiyle sahtecilik yapması durumunda, özel belgenin sahte olarak düzenlendiği kabul edilir. Örneğin, vergi iadesinde kullanmak üzere sahte kira sözleşmesini düzenleyip vergi dairesine veren kiracı, sahte belgeyi kendi adına imzalamış ve ev sahibinin imzasını da taklit etmişse, kiracının eylemi sahte belge düzenlemek ve kullanmak olup, ceza sorumluluğu TCK m. 207/1 gereğince⁴².

Sahte olarak düzenlenen belgenin, belgeyi sahte olarak düzenleyen dışında bir başkası tarafından kullanılması halinde, düzenleyen ve kullanan kişi arasında iştirak iradesi söz konusu ise, failler TCK m. 207/1 gereğince sorumlu olur.

⁴¹ “Sanığın savunmalarında atılı suçlamayı kabul etmemesi, hükme esas teşkil eden adli tıp ve grafoloji uzmanı bilirkişi tarafından düzenlenen 22/02/2013 tarihli raporda, inceleme konusu avon satış temsilcisi kayıt formundaki belgede bulunan sanık adına atılan imzanın sanığın eli ürünü olduğunun belirtilmiş olması, sanığın da bu imzanın kendisine ait olduğunu kabul etmesi, dosya arasında onaylı bir sureti yer alan suça konu belgenin incelenmesinde, bilirkişi tarafından sanığa ait olduğu hususunda tespit yapılan imzanın “TÖ/BSS İMZASI” (Takım Öncüsü) olarak sanık tarafından atıldığıının, formun arka sayfasında katılana atfen atılan imzanın ise bilirkişi tarafından incelenmediğinin anlaşılması karşısında; maddi gerçeğin kuşkuyla yer bırakmayacak şekilde tespiti bakımından, suça konu satış temsilcisi kayıt formunun arka sayfasında katılana atfen atılan imza ile 05/08/2010 tarihli fatura karşılığında yapılan 638,30 TL’lik ürün alışverişine ilişkin 09/08/2010 tarihli kargo teslim tutanağındaki imzanın sanığın veya katılanın eli ürünü olup olmadığı hususunda bilirkişi incelemesi yaptırılması”, Y15.CD, 2.4.2019, E. 2017/17626, K. 2019/3302.

⁴² Yaşar / Gökcan / Artuç, 6341.

4. Gerçek Bir Özel Belgeyi Başkalarını Aldatacak Şekilde Değiştirerek Kullanma (TCK m. 207/1)

Özel belgede sahtecilik suçu, gerçek bir özel belgeyi başkalarını aldatacak şekilde değiştirerek kullanma şeklinde de işlenebilir. Suçun oluşması için failin, mevcut özel belgede hem değişiklik yapması hem de değişiklik yaptığı bu belgeyi kullanması gerekmektedir.

Gerçek bir özel belgeyi başkalarını aldatacak şekilde değiştirme, gerçek bir özel belgenin bir kısmında veya tamamında silmek veya ekleme yapmak suretiyle olabilir. Örneğin, daha önce yatırılmış olan okul taksitine ilişkin banka dekontu üzerinde çıplak gözle fark edilebilecek şekilde daktilo ile tahrifat yaparak, dekontun yeni tarihli hale getirilmesi durumunda, belgenin bir kısmında değişiklik yapma söz konusudur⁴³. Mevcut özel belgede yapılacak değişikliğin aldatici niteliğe haiz olması gerekir, aksi halde özel belgeyi bozmak suçu (TCK m. 208)⁴⁴ oluşur⁴⁵.

Gerçek bir belgede tashih anlamında yapılacak değişiklikler, örneğin, özel belgedeki bir ifadenin veya rakamın yanlış anlaşılmasını önlemek üzere, tekrar üzerinden geçilmesi veya anlamını teyit eden bir kelime eklenmesi halinde, belgenin kanıt değerinde bir gerçeğe aykırı bir değişiklik yapılmadığından suç oluşmaz⁴⁶.

5. Sahte Özel Belge Olduğunu Bilerek Kullanma (TCK m. 207/2)

Özel belgede sahtecilik suçunu düzenleyen TCK m. 207/2'de, özel belgenin sahte olduğunu bilerek kullanma hareketini gerçekleştiren kişinin cezalandırılacağı öngörülmüştür. Burada, başkası tarafından düzenlenmek veya değiştirilmek suretiyle oluşturulan özel sahte belgenin kullanılması söz konusudur. TCK m. 207/2 hükmünün uygulanabilmesi için, sahte özel belgeyi bilerek kullanan kişinin, özel belgenin sahte olarak düzenlenmesine ve değiştirilmesine iştirak etmemiş olması

⁴³ Bkz. Y15.CD, 28.2.2019, E. 2017/9074, K. 2019/1539.

⁴⁴ Özel belgeyi bozmak, yok etmek veya gizlemek suçunun düzenlendiği TCK m. 208'e göre; "(1) Gerçek bir özel belgeyi bozan, yok eden veya gizleyen kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır."

⁴⁵ Bkz. madde gerekçesi.

⁴⁶ Yaşar / Gökcan / Artuç, 6342.

gerekir. Fail, burada sadece özel belgenin sahte olduğunu bilmesine rağmen kullandığı için cezalandırılmaktadır.

Kamu görevlisi olmayan hekim tarafından düzenlenen içeriği sahte raporu bilerek kullanan kişinin eylemi, TCK'nın 207/2. maddesinde düzenlenen sahte özel belgeyi bilerek kullanmak suçunu oluşturur⁴⁷. Kamu görevlisi olan sağlık mesleği mensubunun düzenlediği belgeyi kullanan kişi ise resmi belgede sahtecilik suçundan sorumludur (TCK m. 204).

IV. MANEVİ UNSUR

Özel belgede sahtecilik suçu, kasten işlenebilen bir suç olup, taksirle işlenemez. Failin saiki önemli değildir⁴⁸. Failin, belgeyi sahte olarak düzenlediğini veya değiştirdiğini ve kullandığını bilerek ve isteyerek hareket etmesi halinde suçun manevi unsuru oluşur (TCK m. 207/1). Failin kastının, sahte belgeyi düzenlemek veya gerçek belgeyi değiştirmeyi ve kullanmayı içermesi gerekir. TCK m. 207/1'de öngörülen suçun, olası kast ile işlenmesi mümkündür.

Sahte özel belgeyi bilerek kullanma hareketiyle işlenen özel belgede sahtecilik suçu bakımından ise (TCK m. 207/2), failin belgenin sahte olduğunu bilmesi gerektiği için, suçun ancak doğrudan kast ile işlenmesi söz konusudur.

⁴⁷ Y21.CD, 16.2.2017, E. 2015/9054, K. 2017/772.

⁴⁸ “Sanıklara atılı özel belgede sahtecilik suçuna konu teşkil eden belge asıllarının dosyaya getirilerek, yapılan sahtecilikte aldatma yeteneğinin bulunup bulunmadığının takdir ve tayininin hakime ait olduğu da dikkate alınarak, söz konusu belgelerin mahkeme heyeti tarafından incelenip özelliklerinin zapta geçirilmesi, bu şekilde, sahtecilikte aldatma kabiliyeti bulunup bulunmadığının tespiti ile, sahtecilikte aldatma kabiliyetinin bulunduğu belirlenmesi halinde, sanıkların, sendikaya ait paraları uhdelarında tutmak amacıyla gerçeğe aykırı olarak ödeme, avans ve fazla mesai belgeleri hazırladıklarının tüm dosya kapsamına göre sabit olduğu dikkate alınarak, sanıkların, 5237 Sayılı TCK'nın 37. maddesi kapsamında, aynı Kanun'un 207/1, 43/1. maddeleri gereğince mahkumiyetleri yerine, adı geçen sanıkların, suç işleme saikiyle hareket etmedikleri şeklindeki yasal olmayan gerekçeyle beraatlerine karar verilmesi”, Y15.CD, 25.3.2019, E. 2018/5204, K. 2019/2741.

Yargıtay, suçun genel kast ile işlenebileceğini kabul ile birlikte, kastın varlığını tespitte failin “zarar verme bilinç ve iradesi” ile hareket etmesini aramaktadır. İlgilinin bilgisi ve onayıyla belgede değişiklik yapılması -örneğin tarihin değiştirilmesi veya imzanın atılması durumunda-, Yargıtay, “belgede sahtecilik suçlarında verilen rıza üzerine borçlu yerine onun imzasının atılmasında zarar verme bilinç ve iradesi ile hareket edilmediğinden suç kastından söz edilemeyeceği”, dolayısıyla kastın yokluğu nedeniyle suçun oluşmadığını belirtmektedir⁴⁹. Örneğin, karısının evini bilgisi dahilinde kiraya verirken, karısı adına kira sözleşmesini kocanın imzalaması halinde, sahtecilik kastının bulunmadığını kabul etmektedir⁵⁰.

V. HUKUKA AYKIRILIK UNSURU

Özel belgede sahtecilik suçu bakımından, ilgilinin rızası, hakkın kullanılması ve meşru savunma hukuka uygunluk nedeni teşkil etmez.

Bu suç ile korunan hukuki değerın kamu güveni olması sebebiyle, ilgilinin rızası hukuka uygunluk nedeni oluşturmaz. Ancak yukarıda da belirtildiği üzere Yargıtay, rızanın varlığını kast kapsamı içinde değerlendirmekte, kastın varlığını tespitte failin zarar verme bilinç ve iradesiyle hareket edip etmediğini dikkate almaktadır. Bunun sonucu olarak, ilginin bilgi ve onayıyla hareket edilerek belge düzenlenmesi veya değişiklik yapılması ve kullanılması durumunda, bir başka deyişle ilgilinin açık veya zımni rızasının varlığı halinde, failde zarar verme bilincinin bulunmaması sebebiyle sahtecilik kastıyla hareket etmediğine karar vermektedir.

Sahteciliğin bir hukuki ilişkiye dayanan alacağın ispatı veya gerçek bir durumu belgelemek amacıyla yapılması, bir hukuka uygunluk

⁴⁹ Y15.CD, 2.4.2019, E. 2017/37894, K. 2019/3180; bu gibi durumlarda, failin aldatma maksadıyla hareket etmediği gerekçesiyle kastının bulunmadığı görüşü için bkz. Koca / Üzülmöz, 764.

⁵⁰ Bkz. Yaşar / Gökcan / Artuç, 6446.

nedeni -hakkın kullanılması (TCK m. 26/1)⁵¹- oluşturmayıp, TCK m. 211 ile daha az cezayı gerektiren bir hal olarak kabul edilmiştir.

VI. SUÇUN NİTELİKLİ HALİ

Türk Ceza Kanunu'nun 211. maddesinde belgede sahtecilik suçları bakımından daha az cezayı gerektiren “*Bir hukuki ilişkiye dayanan alacağın ispatı veya gerçek bir durumun belgelenmesi amacıyla belgede sahtecilik suçunun işlenmesi halinde, verilecek ceza, yarısı oranında indirilir.*” hükmü, özel belgede sahtecilik suçu bakımından da uygulanır. Kanun koyucu, bu durumda işlenen belgede sahteciliğin haksızlık içeriğinin diğer sahteciliklere nazaran daha az olduğu⁵², failin cezasında indirim yapılmasının hakkaniyet ve adalet duygusuna uygun olduğu⁵³ düşüncesinden hareket ederek bu nitelikli hali kabul etmiştir.

Özel belgede sahtecilik suçunun bir hukuki ilişkiye dayanan alacağın ispatı veya gerçek bir durumun belgelenmesi amacıyla işlenmesi halinde, özel belgede sahtecilik suçunun cezası indirilerek verilir. Bir hukuki ilişkiye dayanan alacağın ispatı amacıyla, özel belgede sahtecilik yapılması halinde -örneğin, işveren ile arasında yazılı bir sözleşme olmaksızın evde hizmetli olarak çalışan kişinin, hizmet sözleşmesine dayanan alacağın ispatı amacıyla işverenin imzasını ve alacak miktarını içeren sahte belge düzenlemesi ve bu belgeyi kullanarak alacağını tahsil etmeye çalışması hali- TCK m. 207 uyarınca verilen ceza yarı oranında indirilir.

Gerçek bir durumun belgelenmesi amacıyla özel belgede sahtecilik yapılması hali de, daha az ceza verilmesini gerektiren bir nitelikli bir haldir. Bu halde, bir alacak söz konusu olmamakla birlikte, gerçek bir durumun belgelendirilmesi amaçlanmaktadır⁵⁴. Örneğin, rahatsızlığı nedeniyle özel bir hastanede yatan kişinin, aynı hastaneden aldığı önceki tarihli raporun tarihini değiştirerek iş sözleşmesinin feshini önlemek için işverene vermesi halinde, gerçek olan hastalığın

⁵¹ Hakkın kullanılması kapsamında düşünülebilecek olan, hakkını ispat etme ve almaya yönelik eylemlerin hukuka uygunluk nedeni teşkil etmediğine ilişkin bkz. Yaşar / Gökcan / Artuç, 6214.

⁵² Koca / Üzülmüş, 739.

⁵³ Yaşar / Gökcan / Artuç, 6445.

⁵⁴ Yaşar / Gökcan / Artuç, 6446.

belgelenmesi amacıyla sahtecilik suçunun işlenmesi söz konusu olduğu için TCK m. 211 hükmünün uygulanması söz konusu olacaktır.

VII. SUÇUN ÖZEL GÖRÜNÜŞ ŞEKİLLERİ

A. Teşebbüs

Özel belgede sahtecilik suçu (TCK m. 207/1), birden fazla hareketli bir suç olup, suçun tamamlanması için belgenin kullanılması gerekir. Suç, sahte belgeyi düzenlemek ve gerçek özel belge üzerinde başkalarını aldatacak şekilde değişiklik yapılması ve daha sonra kullanılması ile tamamlanmaktadır. Sahte özel belgenin kullanılması suçun oluşması ve tamamlanması için zorunlu kurucu unsurdur⁵⁵.

Düzenleme ve değiştirme şeklindeki hareketler, öğretide baskın görüşe göre hazırlık hareketi niteliğindedir⁵⁶. Birden fazla hareketli suçlarda suç tipinde öngörülen son hareket gerçekleştirilmedikçe, fail teşebbüs aşamasına girmiş sayılamayacağı için, sadece sahte belgenin düzenlenmesi veya gerçek belgenin değiştirilmesi, failin teşebbüsten cezalandırılması için yeterli değildir⁵⁷. Kullanma hareketinin icrasına başlanılmış olması, ancak engel bir sebeple karşılaşılmaması nedeniyle bu belgenin kullanılmaması halinde teşebbüs hükümleri uygulanabilir⁵⁸.

Özel belgenin sahte olduğunu bilerek kullanma (TCK m. 207/2) bakımından suçun tamamlanması, belgenin kullanılmasıyla gerçekleşir. Örneğin, sahte özel belgenin postaya verilmesi, ancak muhatabına ulaşmadan bu belgeye el konulması durumunda TCK m. 207/2'deki suçta teşebbüs söz konusu olur.

⁵⁵ Toroslu, 241.

⁵⁶ Özbek / Doğan / Bacaksız / Tepe, 867; Yaşar / Gökcan / Artuç, 6346; Artuk/Gökçen, 508; aksi görüş Koca / Üzülmüş, 765.

⁵⁷ Tezcan / Erdem / Önok, 955.

⁵⁸ Aynı yönde bkz. Özbek / Doğan / Bacaksız / Tepe, 867; aksi görüş, Gökçen, 229.

B. İştirak

Özel belgede sahtecilik suçu, iştirak bakımından özellik arz etmez. Özel belgede sahtecilik suçunu birlikte işleme konusundaki ortak kararın icrası kapsamında, birlikte hareket ederek sahte belge düzenleyip kullananlar veya gerçek özel belgeyi değiştirip kullananlar müşterek fail olarak sorumludur⁵⁹. Nitekim Yargıtay, bir sendikanın yönetim kurulu başkanı, mali genel sekreteri, muhasebe müdürü, muhasebe memuru ve diğer sanıkların sendikaya ait paraları uhdelerinde tutmak amacıyla birlikte gerçeğe aykırı olarak ödeme, avans ve fazla mesai belgeleri hazırladıkları ve bu belgeleri kullandıkları olayda, sanıkların, 5237 Sayılı TCK'nın 37. maddesi kapsamında, aynı Kanun'un 207/1, 43/1. maddeleri gereğince cezalandırılmaları gerektiğine karar vermiştir⁶⁰. Bir kişinin işlediği özel belgede sahtecilik suçuna azmettirme ve yardım etme şeklinde iştirak söz konusu olabilir.

Tekrar belirtmek gerekir ki, kullanma, sahte belgenin bilerek kullanılması bakımından, özel belgeyi sahte olarak düzenleyen kişinin bilgisi dışında gerçekleşmiş ise sadece belgeyi kullanan kişi TCK m. 207/2'den sorumlu olur, düzenleyen kişi ise cezalandırılmaz⁶¹.

C. İçtima

Özel belgede sahtecilik suçunda, zincirleme suç kurallarının uygulanması mümkündür. Bir suç işleme kararının icrası kapsamında, özel belgede sahtecilik suçunun birden fazla işlenmesi halinde ceza artırılarak verilir. (TCK m. 43/1)⁶².

⁵⁹ Yaşar / Gökcan / Artuç, maddenin ilk fıkrası bakımından failin belgeyi mutlaka düzenleyen kişi olması gerektiğini, Birinci fıkradaki suça iştirak edenin belgeyi kullanmaması halinde suça iştiraktan, kullanması halinde ise ikinci fıkradaki suçun faili olarak sorumlu tutulacağını belirtmektedir., Yaşar / Gökcan / Artuç, 6347.

⁶⁰ Y15.CD, 25.3.2019, E. 2018/5204, K. 2019/2741.

⁶¹ Tezcan / Erdem / Önok, 956.

⁶² “Birden fazla sahte fiş ve tahsilat makbuzu düzenlemesi sebebiyle zincirleme suç hükümlerinin de uygulanması gerektiği değerlendirip, tüm delillerin birlikte göz önüne alınarak sonucuna göre sanığın hukuki durumunun takdir edilmesi gerekirken yazılı şekilde mahkumiyet yönünde

Yargıtay Ceza Genel Kurulu, 2018 tarihli bir kararında zincirleme suç kurallarının uygulanabilmesi için “*aynı suç*” kavramını sahtecilik suçları - resmi ve özel belgede sahtecilik - bakımından değerlendirmiştir. YCGK, kanun koyucunun resmi belgede sahtecilik ve özel belgede sahtecilik suçlarının benzer şekilde düzenlenmesi, her iki suçta korunan hukuki yararın kamu güveni olması, suçların mağdurunun geniş anlamda toplumu oluşturan tüm bireyler olması ve suç isimlerinin aynı olması hususlarını dikkate alarak, resmi belgede sahtecilik suçu ile özel belgede sahtecilik suçunun “*aynı suç*” kapsamında değerlendirilmesi gerektiğini belirtmiş, TCK m. 43 hükmünün uygulanabileceğine karar vermiştir⁶³. Ancak kanımca, TCK m. 43’de zincirleme suç hükümlerinin uygulanabilmesi için bir suçun temel şekli ile daha ağır veya daha az cezayı gerektiren nitelikli şekillerinin aynı suç sayılacağı öngörülmüş olup, resmi belgede sahtecilik ile özel belgede sahtecilik farklı suçlardır, biri diğerinin nitelikli hali değildir. Aynı suç olmaması nedeniyle, sahteciliğe konu olan belgelerden biri resmi belge, bir diğerinin özel belge olması halinde, zincirleme suç hükümleri uygulanamaz⁶⁴.

Belgede sahtecilik suçları bakımından, özel bir içtima hükmünün öngörüldüğü TCK m. 212 uyarınca, sahte özel belgenin bir başka suçun işlenmesi sırasında kullanılması halinde, hem özel belgede sahtecilik hem de ilgili suçtan dolayı ayrı ayrı cezaya hükmolunur⁶⁵. Sahte özel belgenin kullanılması suretiyle dolandırıcılık suçunun işlenmesi halinde, fail özel

hükümler tesis edilmesi”, Y15.CD, 30.3.2017, E. 2014/18189, K. 2017/8449.

⁶³ “Kimlik bilgilerini kullandığı mağdur adına ikametgah belgesi düzenlettirmek suretiyle resmi belgede sahtecilik suçunu, sonrasında söz konusu sahte ikametgah belgesiyle katılan bankaya başvuruda bulunup içeriği itibarıyla sahte olarak düzenlenmesini sağladığı bireysel kredi başvuru formunu mağdura atfen imzalamak suretiyle de özel belgede sahtecilik suçunu işleyen sanığın, bir suç işleme kararının icrası kapsamında aynı suçu değişik zamanlarda işlediğinin ve bu itibarla zincirleme şekilde resmi belgede sahtecilik suçundan cezalandırılması gerektiğinin kabulünde zorunluluk bulunmaktadır.”, YCGK, 23.1.2018, E. 2015/15-651, K. 2018/22.

⁶⁴ Aynı yönde bkz. Koca / Üzülmez, 747.

⁶⁵ TCK m. 212/1’e göre; “Sahte resmi veya özel belgenin bir başka suçun işlenmesi sırasında kullanılması halinde, hem sahtecilik hem de ilgili suçtan dolayı ayrı ayrı cezaya hükmolunur.”.

belgede sahtecilik suçu ve dolandırıcılık suçundan ayrı ayrı cezalandırılacaktır⁶⁶. Örneğin, özel bir bankadan kredi almak için, bir işyerinde asgari ücretle çalıştığına ve maaş aldığına ilişkin, içeriği itibariyle sahte olarak bir belge düzenlemek suretiyle bankadan kredi alınması halinde, fail nitelikli dolandırıcılık suçu ile özel belgede sahtecilik suçundan dolayı sorumludur⁶⁷. Yine sendika çalışanlarının ödeme, avans ve fazla mesai belgeleri gibi özel belgelerde sahtecilik yapıp, sendikanın parasını uhdesinde tutma eylemi, TCK m. 212 hükmü gereğince failin, hizmet nedeniyle güveni kötüye kullanma ve özel belgede sahtecilik suçlarından ayrı ayrı cezalandırmasını gerektirir⁶⁸.

Abone ve cihaz kimlik bilgilerinde sahtecilik, 5809 sayılı Elektronik Haberleşme Kanunu kapsamında değerlendirilir⁶⁹. YCGK,

⁶⁶ “Sanık ... hakkında;5237 Sayılı TCK’nın 212. maddesinde açıklandığı üzere “sahte resmi veya özel belgenin bir başka suçun işlenmesi sırasında kullanılması halinde, hem sahtecilik hem de ilgili suçtan dolayı ayrı ayrı cezaya hükmolunur” ifadesi de gözetilerek sanık ...’nin eylemleri sebebiyle resmi kurum olan ... Devlet Hastanesi tarafından suça konu sahte belgelere istinaden resmi belge düzenlenip düzenlenmediği araştırılıp, hastane tarafından resmi belge düzenlenmiş ise sanığın eyleminin resmi belgede sahtecilik, düzenlenmemiş ise özel belgede sahtecilik suçunun oluşacağı gözetilmeden sanığın düzenlediği evrakların dolandırıcılık suçunun hile unsurunu oluşturduğundan bahisle sanık hakkında resmi belgede sahtecilik suçundan açılan kamu davası hakkında hüküm kurulmadığı gibi, dolandırıcılık suçundan yapılan uygulamada suçun yasal unsuru olan hileli davranışın alt sınırdan ayrılmaya gerekçe olarak kabul edilmek suretiyle hatalı gerekçe ile mahkumiyet cihetine gidilmesi, ayrıca sanığın katılan kurumun zararını karşılamak isteyip istemediği, hususunda açıkça beyanı alınmadan çalıştığı şirket tarafından zararın sanık adına giderilip giderilmediği araştırılmadan sanığın 5237 Sayılı Yasanın 168. maddesindeki koşulları oluşturup oluşturmadığı gerekçeli kararda tartışılmadan yazılı şekilde hüküm kurulması”, Y15.CD, 21.9.2017, E. 2015/12379, K. 2017/18773.

⁶⁷ İstanbul BAM, 21.CD, 8.2.2017, E. 2017/277, K. 2017/355.

⁶⁸ Y15.CD, 25.3.2019, E. 2018/5204, K. 2019/2741.

⁶⁹ “Sanık ...’nın eşi olan katılan ...’ye ait kimlik fotokopisini kullanıp imzasını taklit ederek ... AŞ den abonelik sözleşmesi düzenletip telefon hattı aldığı olayda; özel belgede sahtecilik suçu açısından; hükümden önce 10.11.2008 tarihinde yürürlüğe giren 5809 sayılı Elektronik Haberleşme Kanunu’nun 63. maddesinin 10. fıkrası ile yaptırma bağlanan,56.maddesinin 2.fıkrasındaki “İşletmeci veya adına iş yapan temsilcisine abonelik kaydı

abonelik kaydı sırasında abone bilgileri konusunda gerçek dışı belge ve bilgi verilmesi suretiyle gerçeğe aykırı evrak düzenlenmesinin sağlanması, kişinin bilgi ve rızası dışında abonelik tesis edilmesi durumunda özel belgede sahtecilik ve 5809 Sayılı Kanun'a muhalefet suçları arasında içtima sorununu ele almıştır⁷⁰. Yargıtay, sanığın, mağdur adına düzenlenmesini sağladığı abonelik sözleşmesini imzalayarak, Digitürk abonelik kaydı tesis ettirdiği somut olayda, sanığın sorumluluğunun TCK'nın 207. maddesinde yer alan özel belgede sahtecilik suçuna göre, özel hüküm niteliğinde bulunan 5809 Sayılı Kanun'un 56/2 maddesi uyarınca tespit edilmesi gerektiğine karar vermiştir⁷¹.

sırasında abonelik bilgileri konusunda gerçek dışı belge ve bilgi verilemez” ve 5. fıkrasındaki “Gerçeğe aykırı evrak düzenlemek veya değiştirmek suretiyle kişinin bilgi ve rızası dışında tesis edilmiş olan abonelikler kullanılamaz” hükmü karşısında; özel hüküm niteliğinde bulunan ve lehe olan 5809 sayılı Elektronik Haberleşme Kanunu'nun 56. maddesindeki suç oluşturduğu ve sanığa önödeme önerisinde bulunularak sonucuna göre hüküm kurulması gerektiği gözetilmeden sanık hakkında özel belgede sahtecilik suçundan mahkumiyet hükmü kurulması”, Y15.CD, 23.5.2018, E. 2015/5924, K. 2018/3772.

⁷⁰ Ayrıca aynı konuda bkz. YCGK, 11.12.2018, E.2017/21-240, K.2018/626.

⁷¹ YCGK, 17.1.2019, E.2017/11-212, K.2019/20; “Yerel Mahkemece sanığın eyleminin, TCK'nın 207. maddesinde yer alan özel belgede sahtecilik suçunu oluşturduğu kabul edilmiş ise de suç tarihinden önce 10.11.2008 tarihli ve 27050 Sayılı (mükerrer) Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren 5809 Sayılı Elektronik Haberleşme Kanunu'nun... “Kapsam” başlıklı ikinci maddesinin birinci fıkrasında “Elektronik haberleşme hizmetlerinin yürütülmesi ve elektronik haberleşme alt yapı ve şebekesinin tesisi ve işletilmesi ile her türlü elektronik haberleşme cihaz ve sistemlerinin imali, ithali, satışı, kurulması, işletilmesi, frekans dahil kıt kaynakların planlaması ve tahsisi ile bu konulara ilişkin düzenleme, yetkilendirme, denetleme ve uzlaştırma faaliyetlerinin yürütülmesi bu Kanuna tabidir.” biçiminde yer alan düzenleme ve aynı Kanun'un üçüncü maddesinin birinci fıkrasının, (a) bendinde “Abone; Bir işletmeci ile elektronik haberleşme hizmetinin sunumuna yönelik olarak yapılan bir sözleşmeye taraf olan gerçek ya da tüzel kişiyi”, (b) bendinde; “Abonelik sözleşmesi; İşletmeci ile abone arasında akdedilen ve işletmecinin bir bedel karşılığında dönemsel ya da sürekli olarak bir hizmeti yerine getirmeyi veya mal teminini üstlendiği ya da her ikisini birden kapsayan sözleşmeyi”, (h) bendinde; “Elektronik haberleşme; Elektriksel işaretlere dönüştürülebilene her türlü işaret, sembol,

VIII. MUHAKEME VE YAPTIRIM

Özel belgede sahtecilik suçu, resen soruşturulur ve kovuşturulur. Görevli mahkeme, asliye ceza mahkemesidir (5235 sayılı Kanun m. 11).

Özel belgede sahtecilik suçunun karşılığında, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası öngörülmüştür. Özel belgede sahtecilik suçunun bir hukuki ilişkiye dayanan alacağın ispatı veya gerçek bir durumun belgelenmesi amacıyla işlenmesi halinde, verilecek ceza yarısı oranında indirilir (TCK m. 211).

İki yıl veya daha az hapis cezasına hükmolunursa, koşulları oluştuğunda hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararının verilip verilmeyeceği mahkemece tartışılmalıdır (CMK m. 231/5-6). Hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilmez ise, hükmolunan iki yıl veya daha az hapis cezası hapis cezası ertelenebilir (TCK m. 51/1). Bir

ses, görüntü ve verinin kablo, telsiz, optik, elektrik, manyetik, elektromanyetik, elektrokimyasal, elektromekanik ve diğer iletim sistemleri vasıtasıyla iletilmesini, gönderilmesini ve alınmasını”, (ii) bendinde ise “Radyo televizyon yayını; Karasal, kablo, uydu ve diğer ortamlar üzerinden, şifreli veya şifresiz olarak kitle haberleşmesi amacıyla yapılan ve bireysel iletişim hizmetlerini kapsamayan görüntü ve/veya ses iletimini” ifade ettiği şeklindeki hükümler ile aynı Kanun’un 63. maddesinin onuncu fıkrasındaki “Bu Kanunun 56. maddesinin birinci fıkrası hükümlerine aykırı hareket edenler bin günden beş güne kadar; ikinci fıkrası hükümlerine aykırı hareket edenler yirmi günden yüz güne kadar; üçüncü fıkrası hükümlerine aykırı hareket edenler yüz günden beş yüz güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.” düzenlemesiyle yaptırıma bağlanan 56. maddesinin ikinci fıkrasındaki “İşletmeci veya adına iş yapan temsilcisine abonelik kaydı sırasında abonelik bilgileri konusunda gerçek dışı belge ve bilgi verilemez” hükmü birlikte değerlendirildiğinde, sanığın eyleminin TCK’nın 207. maddesinde yer alan özel belgede sahtecilik suçuna göre özel norm niteliğinde bulunan 5809 Sayılı Kanun’un 56. maddesinin ikinci fıkrası kapsamında kaldığı, anılan fıkradaki eylemin yaptırımının aynı Kanun’un 63. maddesinin onuncu fıkrasına göre yalnız adli para cezası olduğu ve bu nedenle sanığa ön ödeme önerisinde bulunularak sonucuna göre hüküm kurulması gerektiği gözetilmeden özel belgede sahtecilik suçundan hüküm kurulmasının usul ve kanuna aykırı olduğu kabul edilmelidir.” YCGK, 17.1.2019, E.2017/11-212, K.2019/20.

yıl veya daha az hapis cezasına hükmolunması halinde ise, bu ceza TCK m. 50’de öngörülen seçenек yaptırımlara çevrilebilir.

IX. SONUÇ

Özel belgede sahtecilik suçunun düzenlendiği TCK m. 207/1, seçimlik hareketli bir suç olup, seçimlik hareketler, “*özel belgeyi sahte olarak düzenlemek*” veya “*gerçek bir özel belgeyi başkalarını aldatacak şekilde değiştirmek*” şeklinde belirtildikten sonra “*ve kullanmak*” denildiği için, birden fazla hareketli suç şeklinde düzenlenmiştir. TCK m. 207/1’de öngörülen suçun oluşması için, failin hem sahte bir belge düzenlemesi veya gerçek bir belgeyi başkalarını aldatacak şekilde değiştirmesi hem de düzenlenen veya değiştirilen bu sahte belgeyi kullanması gerekir. Suç, belgenin kullanılması ile tamamlanır.

Özel belgede sahtecilik suçunun düzenlendiği TCK m. 207/2’de, özel belgenin sahte olduğunu bilerek kullanma hareketini gerçekleştiren kişinin cezalandırılacağı öngörülmüştür. TCK m. 207/2 hükmünün uygulanabilmesi için, sahte özel belgeyi bilerek kullanan kişinin, özel belgenin sahte olarak düzenlenmesine ve değiştirilmesine iştirak etmemiş olması gerekir. Sahte özel belgenin kullanılması suçun oluşması ve tamamlanması için zorunlu kurucu unsurdur.

Özel belgede sahteciliğin söz konusu olabilmesi için, yapılan sahteciliğin aldatma gücü olması, bir başka deyişle suça konu olan özel belgenin aldatıcı/yanıltıcı niteliğe sahip olması gerekir. Sahteciliğin, aldatmaya uygun ve elverişli olması suçun oluşması bakımından zorunludur. Bu bakımdan özel belgede sahteciliğin aldatıcılık niteliği, suçun temel unsuru olup, özel bir incelemeye tabi tutulmadıkça gerçek olmadığı anlaşılabilen belge, sahte belge olarak kabul edilmelidir. Belgenin aldatıcılık niteliğinin varlığı veya yokluğu mahkeme tarafından kuşkuyla yer vermeyecek şekilde tespit edilerek, failin hukuki durumu buna göre belirlenmelidir.

Özel belgede sahtecilik suçu, kasten işlenebilen bir suçtur. Yargıtay, kastın varlığını tespititte failin “*zarar verme bilinç ve iradesi*” ile hareket etmesini aramaktadır. İlgilinin bilgisi ve onayıyla belgede değişiklik yapılması halinde, zarar verme bilinç ve iradesi ile hareket edilmediğinden kastın yokluğu nedeniyle suçun oluşmadığını kabul etmektedir.

Uygulamada, resmi belgede sahtecilik suçu ile özel belgede sahtecilik suçunun “*aynı suç*” kapsamında değerlendirmekte, bir suç işleme kararının icrası kapsamında değişik zamanlarda resmi belgede sahtecilik ile özel belgede sahtecilik suçlarının işlenmesi halinde zincirleme suç hükümlerinin (TCK m. 43) uygulanabileceği kabul edilmektedir. Ancak her ne kadar her iki suçta da korunan hukuksal değer kamu güveni ise de, TCK m. 43’de zincirleme suç hükümlerinin uygulanabilmesi için bir suçun temel şekli ile daha ağır veya daha az cezayı gerektiren nitelikli şekillerinin aynı suç sayılacağı belirtilmiştir. Resmi belgede sahtecilik ile özel belgede sahtecilik farklı suçlar olup, biri diğerinin nitelikli hali olmadığı için, aynı suç olarak kabul edilemez. Bu durumda zincirleme suç hükümlerinin uygulanması söz konusu olmaz.

KAYNAKÇA

- ARTUK, M. Emin / GÖKCEN, Ahmet: Ceza Hukuku Özel Hükümler, 16. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2017.
- BAYRAKTAR, Köksal: “Türk Ceza Kanunu’nda Kamu Düzeni; Kamunun İtimadı ve Kamunun Selameti Aleyhine İşlenen Cürümler” Türk Ceza Kanunu’nun 50. Yılı ve Geleceği Sempozyumu, İstanbul 1977, s. 591-617.
- DOĞAN, Koray: Ceza Hukukunda Belge Kavramı, CHD Aralık 2010, S.14, s. 51-66.
- ERBAŞ, Rahime: Sağlık Mesleği Mensuplarının Gerçeğe Aykırı Belge Düzenlemesi Suçu (TCK m. 210/2), İÜHFMD, C.LXXI, S.1, (2003), s. 331-351.
- ERMAN, Sahir: Sahtekarlık Suçları: Ticari Ceza Hukuku, İstanbul Üniversitesi, İstanbul 1987.
- EREM, Faruk / TOROSLU, Nevzat: Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, 8. Baskı, Savaş Yayınevi, Ankara 2000.
- ERMAN, Sahir / ÖZEK, Çetin: Ceza Hukuku Özel Bölüm, Kamu Güvenine Karşı İşlenen Suçlar (TCK 316-368), Dünya Yayıncılık, İstanbul 1996.
- GÖKCAN, Hasan Tahsin: Özel Belgede Sahtecilik Suçu (TCK m. 207), Ankara Barosu Dergisi, Yıl:68, S. 2010/1, s. 209-236.
- GÖKCEN, Ahmet: Belgede Sahtecilik Suçları (5237s.lı TCK m. 204-212), 2. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara 2010.
- HAKERİ, Hakan: Tıp Hukuku, 10. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2015.
- KOCA, Mahmut / ÜZÜLMEZ, İlhan: Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, 5. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2018.
- ÖZBEK, Veli Özer / DOĞAN, Koray / BACAKSIZ, Pınar / TEPE, İlker: Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, 13. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2018.
- SOYASLAN, Doğan: Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, 8. Baskı, Ankara 2010.

Handan YOKUŞ SEVÜK

TEZCAN, Durmuş / ERDEM, Mustafa Ruhan / ÖNOK, Murat: Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku, 16. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2018.

TOROSLU, Nevzat; Ceza Hukuku Özel Kısım, Savaş Yayınevi, Ankara 2005.

YAŞAR, Osman / GÖKCAN, Hasan Tahsin / ARTUÇ, Mustafa: Yorumlu-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu 5. Cilt, 2. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2014.

YARGITAY ve BAM KARARLARI için bkz. www.kazanci.com.tr; www.yargitay.gov.tr (03.08.2019).

YCGK, 11.12.2018, E. 2017/21-240, K. 2018/626.

Y15.CD, 2.4.2019, E. 2017/17626, K. 2019/3302.

Y15.CD, 25.3.2019, E. 2018/5204, K. 2019/2741.

Y15.CD, 28.2.2019, E. 2017/9074, K. 2019/1539.

Y11.CD, 13.11.2018, E. 2017/13383, K. 2018/9025.

Y11.CD, 28.9.2017, E. 2016/11167, K. 2017/6066.

Y21.CD, 16.2.2017, E. 2015/9054, K. 2017/772.

Y15.CD, 30.3.2017, E. 2014/18189, K. 2017/8449.

Y15.CD, 30.3.2017, E. 2014/18189, K. 2017/8449.

Y15.CD, 21.9.2017, E. 2015/12379, K. 2017/18773.

İstanbul BAM, 21.CD, 8.2.2017, E. 2017/277, K. 2017/355.

YCGK, 17.01.2019, E. 2016/319, K. 2019/22.

YCGK, 17.1.2019, E. 2017/11-212, K. 2019/20.

YCGK, 22.5.2018, E. 2016/38, K. 2018/241.

YCGK, 23.5.2017, E. 2017/11-22, K. 2017/287.

Y15.CD, 2.4.2019, E. 2017/37894, K. 2019/3180.

Y15.CD, 1.4.2019, E. 2017/31563, K. 2019/3149.

Y11.CD, 1.2.2018, E. 2017/4748, K. 2018/780.

Y15.CD, 22.10.2018, E. 2018/4192, K. 2018/6942.

Y15.CD, 23.5.2018, E. 2015/5924, K. 2018/3772.